

FØROYA SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 19.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 40 oyru á
1. síðu, 30 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 20. mei 1944.

Bláid verður bílagt á posthúsinum, og
kostar kr. 1,50 + porto um fjórðingsárid

18. árg.

Bókmenta- metan.

I bløðunum her eru korðnar fram í seinastuni ymskar bókmenta atfinningar. Tað er vælgerandi, at slík evni verða tikin fram til umrøðu — serliga tá ið atfinningarnar eru sakligar og skilagóðar. Tað er eitt hugnaligt og frískligt skifti, istaðin fyri tað turra politiska tjakið, ið vanligi gongur aftur dag frá degi í feroyskari blaðskrivning.

Tá ið tað verður hildið, at ein partur av feroyskum bókmentum hava lyndi til at handfara ódámilig evni í okkara mannalívi og samfelagi, so er allarfyrr tað at siga, at satt er sum »Timin» nevni, at tað fer ikki at bera til at leggja skaldunum lag á hvørji evni, teir skulu skriva um ei heldur hvønn form, nýttur skal vera. Skal skaldaverkið líkjast nøkrum, má skaldinum standa fritt at velja evni og form.

Fyri tað annað mugu landsins bókmentir laga seg eftir lyndi og livsáskoðan fólksins — eisini mentunna stöðu og samfelagsviður-skiftum tess. Sjúlvagt fær eitt bókaverk snið eftir skaldsins lyndi og persónliga skapi; men skaldið er komið av fólkinum, hevur sínar røtur í fólkinum og livir millum fólkið, so hansara lýsing má eisini hava rót í fólkinum og øllum viður-skiftum tess. Fer hann út um hesar rammurnar, skapar hann eingi varandi virði.

Og eitt fólks lyndi, livsáskoðan, hugsunarsnið, øll tess sálarligu fyrbrygd verða merkt og skøpt av landslagi, vinnulíkindum og tí fólka slagið, tað er runnið av. Lyndið og livsáskoðan fólks, sum livir í landi, har landslagið er grískligt og berligt, veðurlagið grímt og hart, og tí bardagurin fyri at liva strígginn og harður, verða eisini strong og harðvunnin.

I hesum víðfangi kemur einum í huga tvær myndir, ið skuldu verða upphongdar í lögtingshøllini í Tórshavn. Önnur myndin sýnir Sverra kong og menn hans í kavarsóðn á norskum fjøllum — ein stórbar og veldig mynd. Hin sýndi okkum blítt danskt landslag, slættur og gróðraríkur býur og friðalig jóttrandi neyt — Ein dæmli og rólig mynd.

Burtur úr tveimum so ólíkum

myndum kunnu vit hava eina fatan av ymskum fólkalýndum.

Ein skrivandi maður í Føroyum sum ætlar at lýsa menniskjur og mannalív her á landi, fer stórliga skeivur um hann sýnir okkum bara spøk, litaleys fólki, ið ikki fáa liva av berum góðsinni, og har allar girndir og menniskjalig brek eru upptornað og javnað burtur. — Tann, ið t. d. kennir livið á sjónum, veit, at tað eru ikki ljósir dreyrar á mánalýsi ella bert stórsinnað hjálpsmi, men eitt strangt og berjandi lív, ið merkir menn bæði til líkam og sálar.

Og fara vit upp á land til feroyskt bygðalív, so finna vit so sanniliga ikki bara kimligar menn í bergi og á sjógv, sum gera brøgd og eru kappar bæði inni og úti, men smásinni, klandur, primitivar sálar, ið eru upprunaligar og berar fyri alt tað, ið menniskjur í trongum sonevndum mentunnarsamfeløgum hava lagt uttan á seg. Og tá ið vit tosa um hetta, hetta sum menn vanligi rópa kultur ella mentan, hvat er tað annað enn ein fernisering, eitt lag, sum menniskjan leggur uttan á seg? Og hvussu skjótt er tað ikki, at henda málingin kann verða skavað uttan av. Lesið kriggsbøkurnar, Remarque's »Intet Nyt fra Vestfronten« t. d. hesir menn, ið koma úr skúlum, góðum heimum, vælvandir, og sum kriggslívið skallar alt uttan av og ger upprunaligar aftur við dygdum og lýtum, sum menniskjan hevur, tá ið hon kemur úr móðurlívi.

Men tað er hálvur sannleiki, tá ið vit siga, at menniskjan er bara ill, og mannalívið hevur bara brek. I mannaáttúruni er samantvívði bæði gott og ilt, sum eisini altíð fer at geva seg tí kennar, og mannalívið hevur sín vakurlleika og sínar blómur, sum fær okkum at undrast og hugtakast.

Og ætla menn at geva skaldum og høvundum ráð og leiðbeiningar, so eigur at vera ávíst, at tað rætta kynstri er at fáa báðar hesar síðurnar fram, bæði tað góða og tað illa í mannalýndinum, bæði tað ljósa og tað myrka í mannalýndinum; men ikki soleiðis, at maðurin sentimentalt og rørandi í heilum peikar á dygdirnar og ódygdirnar ella ger ein »stendesskaldskap«, ið bert livir eitt áráskifti. (Meira á 4. síðu).

Öll brev eiga at bera
BARNAMERKIÐ!!

Heimatíðindi

Ítróttarheidurstekin.

Hugurin fyri ítrótti er í menning. Hetta eiga allir Føroyingar at gleða seg yvir og eftir færimuni royna at styðja. Ítróttarumsjónarmaðurin Poul Petersen hevur sent okkum trí heidurstekin, ið góðir ítróttarmenn kunnu vinna.

Hesi heidurstekin eru prýðilig. Tað er stuttligt hjá manni ella kvinnu at ognar sær eitt tiltekið heidurstekin, ið verður at leggja hjá eftirkomarunum hjá einum, sum eitt vakurt minni um eina fima og livisferka ungdomsmegi.

„Tingakrossur“

spurdi næstsejasta ónsdag, hvussu tað ber til, at trolara- og sleipistøðarfyritøkurnar í Havn, ið vórðu styðjaðar av Havnar kommunu fyri at veita íbúgvárunum í Havn arbeiði, ikki kunnu brúka fleiri Havnarmenn. Eru í millum 4000 Havnar borgarar ikki so frætt av trolaramonnum, at ein trolari kann verða mannaður av og á hvussu er? Ella eru leidsluharrarnir ónerisligir við Havnarmenn? Ella eru Havnar arbeiðs- og fiskimenn so grýttir undir við arbeiði og so góðum arbeiði, at teir ikki eru at fáa á sleipistøðina ella umbord í ein trolara?

Føroyskir skipstímbrarar til Íslands.

Tað sigst, at Íslendingar ynskja feroyskar skipstímbrarar. Talan er um, at 20 skipsmidrir skulu fara av einum gomlum heidingsarplássi.

Joen Nolsøe

sigst at hava keypt ein 15 tons bát í Bretlandi. Menn skulu fara við fyrsta fari eftir bátnum.

Kolanámið í Rangabotni

er stæðgð fyrri eina tíð av tí, at tí trýtur propps. Vónandi verða propps skjótt at fáast aftur.

I Vágoyinni

hevur varfiskiskapurin verið miseydnadur vegna óveður.

Á Eiði

siga menn frá, at hann er farin at bragða við hýsu. Vónandi verður summarid at geva nakad. Tí er tørvur á. Eingin útróður hevur verið, og flestu av teim ungu monnum liggja »kjansaleysir« heima. So er í flestu plássunum í Føroyum uttan í størplássunum, har ið nógvir motorbátar og skip eru.

I Suðuroynni

fiska bátarnir óført tá ið víðrar.

1100 centnar ein dag til Vágs.

Bara til Vágsbygd komu um 1100 centnarar á land eitt kveldid (týskveldid í vikuni). Hetta kveldid kom ein bátur upp í 140 centnar. Í tí góða streyminum royndu sunnaoyggjamenn við Steinin, har ið óført er av fiski.

Váringin

fer nú fram við fullari kraft. Eingin veit, hvussu ið verður við tilfærluni um innrásin verður.

Hvør maður eigur tí at leggja hina

mestu herding í at velja sær mest møguligt av eplum, grønneti og korni, um líkindini eru til tess.

Fiskasølan.

»Brimnes« 1550 strlpd. C. & M. Slater 12600, Maria 3200, St. Albert 5500, Føroyingurin 4600, Skálanes 8100, Keflavík 4300, Vágoy 1600, Silver Belle 3800, Ruth 5000, Garl 4100, Albert Victor 4000, Havgásin 4400, Marshall 5700, Nordfarid 7500, Myóanes 7100, Oscar 3000, Polarfarid 7200, Sigurfarid 4400.

I Klakksvík

er fiskiskapurin framvegis av tí besta. Summir av bátunum eru komnir upp í 5—6 tons um dagin.

Úr Fuglafríði

frættist eisini um góðan fiskiskap, tá líkindi eru.

Hugskot undir myndaframsýningini.

Teir menn, ið finga myndaframsýningina í lag, eiga stóra tøkk fyri tað. Hetta var einki minni enn ein stórus tilburður, at vit finga eina soleiðis samansetta framsýning at siggja. Har vóru at kalla allir okkara listarmenn við, høast summir í minna lagi, eitt nú fyrsti Føroyingurin ið útstillaði á Charlottenborg, *Niels Kruse*, hann var heldur vanbýttur.

Wagstein hevdi fingid bróðurpartin av plássinum. Og tað var beint, tí hann hevur bæði arbeitt longest og verið idnastur av øllum okkara listarmonnum. Hann er fyrst og fremst landslagsmálari. Hygg nú t. d. Varmakeldueidid: Grótið, hagin út eftir og fjallid livir og andar, men maðurin á helluni situr sum Kanus. Eitt annað, Kollafjórðardal: Alt landslagid heitt og livandi uppfatad og afturgivið, tann feroyski summardagurin kemur okkum ímeti í øllum sínum yndi. Harafturimoti Magnus Heinason og Valkendorf standa og lata sum einki.

Mikines hevdi tann myrka endan á hellini. Hann er eisini tann myrki málari: *Gravarferdin* — sjálvur tann beiski ófrættin kveiktur í listarligt lív. Skuggamynd móti ljósglæmu tann sólsvangi, langtandi útoyggjabúgvinn starandi at tí droynda kolosala. — Listarverk ið fáa steinarnar at tala, men íslómur.

Jacob Olsen fjelbroyttur. Eitt frálíkt portrett av Havnarmanni, Skinnherjan, eitt skortbilæti av ódnini í øllum sínum veldi, eitt stilliserad landslag, út í odd og egg nýmótans og negd av pennatekningum. Men í hvørjum av hesum øllum er tann rætti kunstnarin at finna? Helst í pennatekningunum. Eingin her á landi dugir sum hann at skapa lív og »atmosferu« í myndina, bert við einum penni í bondini.

William Heimesen. Trøllini full av kæti, av góðvarnari menniskjansligheit og hugna, okkara »pussigheitir« í trøllahami, ríkt kunstnarliga uppfatad. Guttormur í Múla, hesin kappingarfari gandakallurin fullur av blidni. Hetta luttakandi menniskjansliga gongur eisini aftur í landslagsmálingunum. Hann er djavari í litum og linjum enn mangir av teimum eldru, radikalari — men ikki altíð held-